

23/12/2024

Καστορίας Καλλίνικος: Δύο αξιόλογες εορταστικές εκδηλώσεις. Πραγματικές και φαντασιακές θεματολογίες

/ Γνώμες

**Δύο αξιόλογες εορταστικές εκδηλώσεις. Πραγματικές και
φαντασιακές θεματολογίες**

Του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Καστορίας κ. Καλλινίκου

Κάθε χρόνο, τίς ημέρες πρό τῶν Χριστουγέννων, προσκαλοῦμαι εὐγενικῶς σέ διάφορες ἑορταστικές ἐκδηλώσεις καί παρακολουθῶ ὅσες μπορῶ, μέ ἐνδιαφέρον καί μέ ἰδιαίτερη ἀγάπη γιά τούς ἐκπαιδευτικούς καί τά παιδιά, γιά τούς συλλόγους καί τά μέλη τους. Κοπιάζουν γιά νά καλλιεργήσουν τά χαρίσματά τους καί μᾶς τά παρουσιάζουν μέ ἐνθουσιασμό. Γι' αὐτό καί τούς ἐπαινοῦμε καί τούς χειροκροτοῦμε.

Ὅμως, γίνεται κοινός τόπος πλέον, ὅτι οἱ Χριστουγεννιάτικες Ἑορτές -σέ ὅλη τήν Ἑλλάδα καί μάλιστα αὐτές πού προωθοῦνται καί στά Σχολεῖα- δέν εἶναι αὐτονόητα καί «Χριστουγεννιάτικες». Αὐτό λέγεται ἀπό τήν ἄποψη, ὅτι ὡς θέματα θεατρικῶν παραστάσεων καί τραγουδιῶν ἐπιλέγονται θέματα πού ἔχουν μικρή ἢ καθόλου ἢ καί ἀντίθετη σχέση μέ τά Χριστούγεννα καί τίς ἑορτές τοῦ Δωδεκαημέρου γενικότερα, δηλαδή μέ τήν Γέννηση τοῦ Χριστοῦ, τήν ἑορτή τοῦ Μεγάλου Βασιλείου καί τήν Βάπτισή τοῦ Χριστοῦ.

Ἀπό τίς κοσμικές αὐτές ἑορτές, κάποιες προσεγγίζουν περισσότερο τήν Ἑορτή τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, γιατί μιλοῦν τοῦλάχιστον γιά ἀρετές, ὅπως τήν ἀγάπη, τήν εἰρήνη, τήν ἀδελφοσύνη κλπ.

Ὑπάρχουν ὅμως καί μερικές πού μᾶλλον ἐμφοροῦνται ἀπό τό πνεῦμα τοῦ καπιταλισμοῦ, τοῦ καταναλωτισμοῦ, τοῦ παγανισμοῦ καί τῆς δεισιδαιμονίας, πού δέν ἔχουν σχέση μέ τό νόημα τῶν Χριστουγέννων καί εἶναι πολύ μικρή ἢ καί μηδαμινή ἢ παιδαγωγική τους ὠφέλεια.

Μέ αὐτό πού γράφω δέν θέλω, ἐπαναλαμβάνω, νά μειώσω τίς προσπάθειες κανενός φορέα γιά νά γιορτάσει ὅπως νομίζει τίς Ἡμέρες αὐτές, ἀλλά κυρίως νά μιλήσω γιά τά πραγματικά νοήματα τῶν ἑορταστικῶν ἐκδηλώσεων ἐν ὧσι τῶν Χριστουγέννων καί νά τονίσω τήν ἀνάγκη «νά μή φεύγουμε ἐκτός θέματος», ὅπως μᾶς διδάσκουν καί οἱ ἀγαπητοί μας φιλόλογοι.

Γιά παράδειγμα, τό Σάββατο 14 καί τήν Παρασκευή 20 Δεκεμβρίου ἐ.ἔ. παρακολούθησα δύο πολύ ἐνδιαφέρουσες Χριστουγεννιάτικες ἑορτές, πού μέ συγκίνησαν ἰδιαίτέρως, καί στίς ὁποῖες θά ἤθελα νά σταθῶ, κυρίως γιά τήν θεματολογία τους.

Οἱ δύο γιορτές, γιά τίς ὁποῖες κάνω λόγο, εἶναι οἱ Γιορτές τοῦ Κατηχητικοῦ καί τῆς Φιλοπτώχου τῆς Ἑνορίας Χιλιοδένδρου καί τοῦ Γραφείου Νεότητος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας.

Ἡ Γιορτή τοῦ Κατηχητικοῦ καί τοῦ Φιλοπτώχου Χιλιοδένδρου

Τό Σάββατο 14 Δεκεμβρίου, στό κτίριο τοῦ Πολιτιστικοῦ Συλλόγου Χιλιοδένδρου, πραγματοποιήθηκε ἡ θεατρική παράσταση μέ θέμα «Ἡ Σταχομαζώχτρα», ἐμπνευσμένη ἀπό τό ὁμώνυμο ἔργο τοῦ μεγάλου λογοτέχνη μας Ἀλεξάνδρου Παπαδιαμάντη.

Τήν παράσταση ἀνέβασαν τό Κατηχητικό καί οἱ Κυρίες τοῦ Φιλοπτώχου τῆς Ἑνορίας Χιλιοδένδρου, μέ τίς εὐλογίες τοῦ Ἐφημερίου τους π. Πέτρου Τερζίδη. Χρέη σκηνοθεσίας, διασκευῆς τοῦ διηγήματος καίπροσαρμογῆς σεναρίου ἀνέλαβε ἡ Κατηχήτρια Σοφία Δημητριάδου, ἡ ὁποία διεκπεραίωσε τήν διδασκαλία τοῦ ἔργου μέ τήν βοήθεια τῆς Κυριακῆς Τερζίδου. Τήν ἐπιμέλεια σκηνικῶν εἶχε ἡ Μαρία Θέμελη, ἐνῶ τά ἐνδυματολογικά ἡ Σοφία Δημητριάδου σέ συνεργασία μέ τίς ἄλλες Κυρίες. Τήν παραγωγή καί μουσική ἐπένδυση ἔκανε ἡ μαθήτρια Ἄννα Μεσελίδου, μαζί μέ τήν Κωνσταντίνα Θέμελη. Πρωταγωνίστρια ἦταν ἡ Εὐφροσύνη Μένη, καί διάφορους ρόλους ἔπαιξαν οἱ: Ἀλεξάνδρα Μεσελίδου, Μαριάνθη Μούντζου, Μαίρη Μεσελίδου, Θεοδότα Τσομπάνου, Ἀλεξία Καραγιαννοπούλου, Ἀνδρονίκη Δρανητσάρη, Σοφία Δημητριάδου, καθώς καί τά μικρότερα παιδιά: Κλεοπάτρα, Γιῶργος, Λευτέρης, Ἀναστάσης, Κατερίνα, Θωμᾶς, Ἀγγελική, Ἀλέξανδρος.

Ἡ προετοιμασία, διδασκαλία καί παρουσίαση, ὅλα ἦτανἐθελοντικά καί μέ κίνητρο τήν ἀγάπη γιά τά Χριστούγεννα καί τόν ἀστείρευτο πλοῦτο τῶν παραδόσεών μας.

Οἱ περισσότεροι συμμετέχοντες ἦταν ὄχι ἀπλῶς ἐθελοντές ἀλλά καί «πρωτάρηδες», ὅπως διαπίστωσα καθώς τούς συνέχαιρα μετά τήν παράσταση. Πλὴν ὅμως ἡ ἐρμηνεία τῶν ρόλων «ἐπαγγελματική». Ἐπαιξαν μέ τήν καρδιά τους καί μέ ἄνεση καί ἀπέδωσαν τούς ρόλους καί τό νόημα τοῦ ἔργου, ὅσο μπόρεσαν καλύτερα. Γιατί, δέν εἶναι καί εὐκολο νά ἀποδώσει κανεῖς ἔργο τοῦ Ἀλεξάνδρου Παπαδιαμάντη στήν ἐντέλεια.

Καταχειροκροτήθηκαν ἀπό τό κοινό πού γέμισε ἀσφυκτικά τήν αἴθουσα καί παρακίνησαν καί ἐμένα, πούῆμουν κατασυγκινημένος καί κλήθηκα νά κλείσω τήν ἑορτή, νά πῶ λόγους ἐνθουσιαστικούς.

Καί δέν μποροῦσα νά μή συγκινηθῶ, ὅταν παιδιά καί ἐνήλικες ἐνός χωριοῦ, ἀσχολοῦνται μέ τέτοια ἀνεπανάληπτα λογοτεχνήματα καί προσεγγίζουν τά Χριστούγεννα μέσα ἀπό αὐτά· ὅταν παράλληλαπολυδιαφημισμένες παραστάσεις, τίς ὁποῖες προβάλλειἐπίμονα τό ἐμπόριο, ὅπως προανέφερα, εἶναι ἀνούσιες καί χωρίς παιδαγωγικό περιεχόμενο.

Γι' αὐτό καί δέν μπορῶ παρά νά βαθμολογήσω μέ ἄριστα τήν προσπάθεια τῶν

ἀπλῶν αὐτῶν ἀνθρώπων καί νά ἐπαινέσω ἐκ βάθους καρδίας τούς συντελεστές.

Ἑορτή Γραφείου Νεότητος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως

Ἡ δεύτερη ἑορτή στήν ὁποία ἀναφέρομαι, διοργανώθηκε ἀπό τό Γραφεῖο Νεότητος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας.

Περιελάμβανε δύο θεατρικά δρώμενα καί τό μουσικό μέρος.

Τό πρῶτο δρώμενο, γιά τά μικρά παιδιά, ἦταν ἀναπαράσταση τῆς Γέννησης τοῦ Χριστοῦ σύμφωνα μέ τίς εὐαγγελικές διηγήσεις.

Τό δεύτερο δρώμενο, γιά τά μεγαλύτερα παιδιά, εἶχε θέμα τό «Χρυσό σφυράκι», μιά μεταφορά τοῦ ὁμώνυμου βιβλίου τῆς Charlotte Woerner.

Τά παιδιά παρουσίασαν τό ἔργο τονίζοντας τίς ἀρετές τῆς ἀγάπης, τῆς συγχωρητικότητας, τῆς μετάνοιας, τῆς προσευχῆς, πού εἶναι καρποί τῆς Γέννησης τοῦ Χριστοῦ, καί ἔδωσαν εὐχές καί μηνύματα γιά τά Χριστούγεννα.

Ἐπειτα, ἡ Παιδική Χορωδία τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, μέ μαέστρο τήν Ναταλία Σέροβα Χωλοπούλου, παρουσίασε τό δικό της πρόγραμμα μέ χριστουγεννιάτικα τραγούδια, χορωδιακά καί μονωδιακά.

Ὑπεύθυνος συντονιστής ἦταν ὁ Ἀρχιμ. Στέφανος Σχοινᾶς.

Τά θεατρικά ἐτοίμασαν, σκηνοθέτησαν καί δίδαξαν οἱ Ἐκπαιδευτικοί Δήμητρα Μανιουδάκη καί Κωνσταντῖνα Λάζαρη.

Πολλές εὐχαριστίες ὠφείλουμε στήν Διευθύντρια τοῦ Ε΄ Δημοτικοῦ Σχολείου Καστοριᾶς, Ἀγνή Κανδύλη, γιά τήν παραχώρηση τῆς αἴθουσας ἐκδηλώσεων τοῦ Σχολείου, καθώς καί στόν Ὑποδιευθυντή Γεώργιο Τσιάντα, ὁ ὁποῖος ἦταν παρῶν καί βοήθησε στήν τεχνική κάλυψη τῆς παράστασης.

Κληθεῖς στό τέλος νά κάνω τόν ἐπίλογο τῆς γιορτῆς, ὑπογράμμισα τό γεγονός ὅτι τό θέμα της ἦταν ὄντως «ἐντός θέματος» τῆς ἑορτῆς, καί ἔδωσε πολλά παιδαγωγικά μηνύματα στά παιδιά καί τούς μεγάλους, ἐπενδυμένα μέ θεατρικό λόγο καί μουσική. Εἶναι πολύ σημαντικό σέ κάθε γεγονός, σέ κάθε ἑορτή, σέ κάθε ἐπέτειο, «νά μή φεύγουμε ἐκτός θέματος», ὅπως προανάφερα.

Καί, βεβαίως, ευχαρίστησα τούς καλούς γονείς, πού κοπιάζουν άσταμάτητα για τήν ισόρροπη ανάπτυξη τών παιδιών τους.

Πραγματική ή φαντασιακή θεματολογία;

Πέραν, όμως, ή στό βάθος τών διαφορετικών έκδηλώσεων, βρίσκεται τό θέμα τής φαντασίας.

Στίς ήμέρες μας άκούμε, όχι χωρίς έκπληξη, νά επαινείται ή φαντασία καί νά καλλιεργείται ή φαντασία, όχι μόνον από άνθρωπους τοῦ έμπορίου, αλλά καί από κάποιους ψυχολόγους καί παιδαγωγούς. Καί αυτό χωρίς έρωτηματικά για τήν ψυχική κατάσταση τών παιδιών πού παιδαγωγούνται κατ' αυτόν τόν τρόπο.

Μιά έρμηνεία γι' αυτή τήν τάση ίσως είναι ότι ή φαντασία θεωρείται ως μέσο διαφυγής από τήν σκληρή πραγματικότητα, όπως έχει αυτή διαμορφωθεί στην σύγχρονη κοινωνία, μετά από τίς διαδοχικές επελάσεις άθέων κοσμοθεωριών.

Τό θέμα είναι μεγάλο καί διαφεύγει τής αναφοράς μας αυτής, καί μάλλον χρειάζεται νά γίνουν μελέτες για τήν σχέση τής φαντασίας μέ τά προβλήματα τής νεανικής ήλικίας, μέ τήν βία καί μέ τίς ψυχικές νόσους πού αύξάνονται στην έποχή μας.

Η όρθόδοξη ψυχοθεραπεία, πάντως, έχει πολύ υλικό για τό θέμα τής φαντασίας καί μεγάλη πείρα.

Έκείνο πού πρέπει νά τονιστεί είναι ότι, οί γιορτές τής Παραδόσεώς μας δέν άπευθύνονται στην φαντασία τών παιδιών. Τήν χρησιμοποιούν για νά τά παιδαγωγήσουν, όπως από αρχαιοτάτων χρόνων έκαναν οί Έλληνες, αλλά δέν τήν καλλιεργούν, ούτε, πολλώ μάλλον, τήν εκμεταλλεύονται.

Τά παιδιά έχουν ανεπτυγμένη τήν φαντασία, για τήν έρμηνεία τοῦ κόσμου, όσο ή λογική τους παραμένει υπανάπτυκτη. Αυτό δέν σημαίνει ότι τούς καλλιεργούμε αυτόν τόν πρώτο τρόπο έρμηνείας καί αντιμετώπισης τοῦ περιβάλλοντος.

Άντιθέτως, καθώς μεγαλώνουν, παραμερίζουν τήν φαντασία για νά κατανοήσουν καί νά βιώσουν τήν πραγματικότητα.

Καί ή πραγματικότητα είναι εύλογημένη. Καί οί δυσκολίες της χρήζουν αντιμετώπισης, θεραπείας καί όχι άπόδρασης καί διαφυγής.

Ένα παράδειγμα, για την φύση της φαντασίας και για την αντιμετώπισή της, θα μπορούσε να είναι το εξής: Ένα μικρό παιδί προφέρει το ρό (ρ) ως λάμδα (λ). Αυτό δεν σημαίνει ότι οι μεγάλοι θα το μιλοῦν με τον ίδιο τρόπο, καλλιεργώντας του την προφορά αυτή, αλλά θα επιμένουν με συγκατάβαση να προφέρουν σωστά τις λέξεις και τα γράμματα, μέχρι και το παιδί να μάθει να τα προφέρει σωστά.

Νομίζω ότι έτσι πρέπει να αντιμετωπίζεται και η φαντασία. Δεν ελέγχουμε τα νήπια αν λένε ότι ο ήλιος μιλάει, αλλά βρίσκουμε ευκαιρία να περάσουμε παιδαγωγικά μηνύματα μέχρι ο ήλιος να ...παύσει να μιλάει, δηλαδή μέχρι τα παιδιά να κατανοήσουν ότι ο ήλιος δεν μιλάει.

Η φαντασία σήμερα φαίνεται να αποτελεί το άλλοθι της ασφυκτικά λογικοκρατούμενης και άθους κοινωνίας. Όμως ο άνθρωπος χρειάζεται να βιώσει την πραγματικότητα και την αλήθεια και όχι να ζει με την φαντασία και το ψέμμα.

Οι ιστορίες της Γέννησης του Χριστού στά παιδικά θεατρικά δρώμενα δεν είναι αποτέλεσμα φαντασιώδους πλοκής, αλλά αντιγράφουν την διήγηση των Ευαγγελίων, οι οποίες επιβεβαιώνονται και από την ζωή των αγίων. Τα δέ νοήματά τους είναι φιλόφωτα, παιδαγωγικά και φωτεινά.

Το ίδιο και τα διηγήματα των λογοτεχνών μας που αγάπησαν τα Χριστούγεννα και έζησαν με αυτά. Συνδυάζουν το μυστήριο της ανθρώπινης ψυχής και συμπεριφοράς, το πραγματικό πρόσωπο της κοινωνίας, με το κοσμοϊστορικό γεγονός της Ένανθρώπησης του Λόγου.

Και, βεβαίως, το κεντρικό νόημα της Έορτης περιέχεται στην θεολογία και την θαυμάσια λατρευτική και λειτουργική παράδοση της Ορθόδοξης Εκκλησίας.

Νομίζω, χρειάζεται να τονίζουμε στις ημέρες μας αυτές τις δύο αλήθειες:

Να «μή φεύγουμε εκτός θέματος» της Έορτης των Χριστουγέννων.

Και να μη αποδράττουμε από την πραγματικότητα σε έναν κόσμο φαντασιακό και ψεύτικο, ιδίως όταν αυτό γίνεται κάτω από την πίεση του έμπορίου, με φαντάσματα και ξωτικά.

Κάποτε οι δυτικοί διανοούμενοι διακήρυτταν ότι έπρεπε να αφήσουμε τον ουρανό για τα πουλιά και τους «παπάδες» (σημείωση: έννοοῦσαν τους ιερείς της φεουδαρχικής δύσης, και το έλεγαν ως αντίδραση στην δυτική αναχρονιστική μεταφυσική) και οι άνθρωποι να ασχοληθούν με την γη.

Σήμερα βλέπουμε τους σύγχρονους διανοούμενους με σπουδή να αναζητούν

λύτρωση στά άστρα καί τόν φαντασιακό ούρανό, έγκαταλείποντας τήν γή πού τήν γέμισαν μέ φρίκη. Φθάνουν στό σημείο νά κηρύττουν αὐθαίρετα καί ἀντιεπιστημονικά, ὅτι ὁ ἄνθρωπος «εἶναι ἀστροσκοπή». Ἐγκαταλείπουν τήν γή μας ἀκόμη καί νεκροί, ἀφοῦ ἐπιθυμοῦν νά καίγονται τά σώματά τους καί νά πετοῦν -οἱ πλέον εὐκατάστατοι- τήν στάκτη τους στό διάστημα!

Ἐμεῖς, εὐγνωμονοῦμε τόν Θεό γιά τά δῶρα Του. Τόν εὐγνωμονοῦμε γιά τήν γή πού μᾶς ἔδωσε νά κατοικοῦμε. Τόν εὐγνωμονοῦμε γιά τήν κατ' εἰκόνα καί καθ' ὁμοίωση δημιουργία μας ἐκ τοῦ μή ὄντος. Γνωρίζουμε ὅτι τά προβλήματα πού ἀντιμετωπίζουμε προέρχονται ἀπό τήν φθορά, τά πάθη μας καί τόν θάνατο. Τόν εὐγνωμονοῦμε γιά τήν Ἐνανθρώπησή Του. Τόν εὐγνωμονοῦμε πού ἔδωσε στους Πατέρες τήν νηπτική, φιλοκαλική παράδοση, μέ τήν ὁποία ἀντιμετωπίζουμε τά προβλήματα αὐτά.

Τόν εὐγνωμονοῦμε γιά τά δῶρα τῆς Ἐνανθρώπησής Του, καί γιορτάζουμε ἐν ἀληθείᾳ τήν Γέννησή Του. Τήν γιορτάζουμε μέ εὐγνώμονη καρδιά. Τήν γιορτάζουμε φιλόανθρωπα, φωτεινά καί πραγματικά.